Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

Ştefan Şeclăman

La RĂSCRUCEA timpului

Libris EDITORIAL
Brașov 2020

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

Cuprins

Sub mânia turcului · 7

Printre văi · 11

Căldura · 15

Străinul · 39

Focurile · · 59

Hanul din deal · 73

Sânta Maria · 85

Pandurul · 109

Timpul mustului · 117

Nunta · 125

Boierul · 139

Ignatul · 153

Vestea · · 163

Printre raze · 179

Încă o zi · 193

Doar cenușă · 203

Satul Pârvulești · 215

Fântâna · 219

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

Sub mânia turcului

La sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX lea, s-a lăsat un nor negru de vreme rea deasupra Țării Românești. Venit de la sud de Dunăre varsă ropotul nimicitor asupra întregii țări. Tolănit pe divanul din cetatea Vidinului, pașa Osman Pazvantoğlu trimite trupele de achingii împrăștiind groaza printre sărmanii valahi. Ura pașei de Vidin pentru această țară a izvorât cu mult timp în urmă, în anul 1789, când era comandantul gărzii personale de arnăuți ai domnitorului fanariot Mavrogheni. Amețit de frumusețea jupânițelor de la curte, se îndrăgostește de jupânița Ana, nepoata marelui dregător. Această tânără îi refuză toate avansurile, ba chiar râde de el în fața celorlalte domnițe. De atunci în sufletul său hain se naște și crește o ură bolnavă împotriva femeilor, mai ales contra celor din Valahia. Dornic de putere, a început să comploteze împreună cu boierii fanarioți mazilirea lui Mavrogheni, domnitorul află și ordonă decapitarea lui. Scapă datorită unui prieten grec, trece Dunărea, strânge pe lângă el

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

bande de mercenari pornindu-se să jefuiască popoarele balcanice. Ajunge în nebunia lui să declare război Porții, reușește să-și pună pe picioare o armată formată din toate semințiile balcanice. Îmbătat de putere, mânat de o dorință dementă, creează un stat independent cu capitala la Vidin, având chiar propria monedă. Cei aflați la puterea Valahiei nu au nici dorința, dar nici puterea să se opună turcului. Împerecherea între o lipitoare și un țânțar a scos la iveală lucrul cel mai josnic cu putință, numit fanariot. Cum este domnitorul Valahiei, așa sunt și boierii adunați grămadă pe lângă șlicii dumnealui. Când fanarioții își simt pungile și viețile în primejdie, lasă țara să fie prădată ascunzându-și burțile rotunde în Moldova sau în Transilvania. Atunci, focul se năpustește peste satele și orașele sărmanei țări, femeile și fetele sunt luate roabe, bărbații uciși, totul este pârjolit.

Din anul 1799 au început atacurile pazvangiilor asupra Craiovei și a satelor Olteniei. Fără armată, mica țărișoară a ajuns la cheremul bandelor de başibuzuci ai lui Osman Pazvantoğlu. Singurii care au cunoașterea mânuirii armelor sunt arnăuții și pandurii, cei din urmă apără hotarele Olteniei, dar și aceștia puțini la număr. Arnăuții păzesc fanarioții și bunurile lor, nicidecum sărmanul popor. Cei legați de pământ, ascunși în satele umbrite de dealurile sau munții Olteniei, își duc traiul așa cum au învățat din moși-strămoși. Aud de la călători despre focul abătut asupra Craiovei, de ciumă și

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

năvălirea turcilor. Greutățile zilnice se lasă peste umerii oamenilor grăbindu-i să uite, văzându-și în liniște de viețile lor. Cu toate că de la apus și miazăzi se zăresc norii aducători de suferințe, pentru olteni ziua este la fel de lungă, soarele în spatele dealurilor apune și apa ciuturei tot dulce rămâne. În caz de primejdie fac ce au făcut și cei dinaintea lor, își iau familiile, bruma de avere, vitele, căutându-și scăparea în umbra codrului.

Teama a început să urce de la Dunăre întinzându-se până la izvoarele pârâului Plosca, printre satele de moșneni ascunse între dealurile Gorjului. În primăvara anului 1801, vine pentru a treia oară domn al Țării Românești Mihai Șuțu. Împreună cu teroarea turcilor se prăvălește peste grumajii oltenilor birurile pornite din lăcomia de bani a domnitorului fanariot.

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

Printre văi

Pământul străjuit la miazănoapte de munții cei înalți, strâns între bătrâna Dunăre la apus și Oltul drag la răsărit, este Oltenia. Râurile, pâraiele îi străbat văile împădurite vărsându-se prin câmpiile întinse la miazăzi. Mantaua verde a dealurilor coboară lin de sub poalele munților. Satele rare, tăcute și nevăzute sunt sufletul acestor locuri minunate. Soarele verii își aruncă fără milă razele fierbinți, usucă, arde și seacă întreaga țară. Parcă nu este de ajuns căldura coborâtă din ceruri peste tot întinsul Valahiei, în vara anului 1801 s-a abătut și asupra Gorjului, regiune jumulită de soartă și de către cei aflați la putere. Iarba uscată, apele secate, ciuma și birurile grele au împuținat oamenii ascunși printre dealurile împădurite. Din înălțimea lui, dealul Muierii privește văile ce-l înconjoară. Răsărit din câmpia Craiovei, urcă șerpuind săltându-și spatele golaș până sub umbra munților ascunși printre norii reci și umezi. Aduce pe spinarea sa turmele de ciobani, bejenarii, negustori de tot felul, haiducii mustăcioși, tâlharii și viscolul iernii.

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

Unde valea Chilia se unește cu platoul Muierii, lăsând către miazăzi pădurea Mierea, apropiindu-se de valea Șosa, acolo, dealul își îndreaptă privirea către un fir de apă aflat în partea de la apus. Cu răcoarea și limpezimea lui a atras de sute de ani oamenii crescuți sub aripa dealului Muierii. Nu departe de vadul acestui pârâu, numit Plosca, ascuns sub întunecimea arborilor, abia dacă se zărește satul Zăicoi. Unde dealurile își lărgesc văile pierzându-și din înălțimi, Plosca se lasă înghițită în apele râului Amaradia, aproape de satul Melinești. Din dreptul cătunului Grădiștea-Vâlcea i se unesc izvoarele născându-se și de acolo șerpuiește de-a lungul dealului Muierii străbătând satele de moșneni. Ploscuța atinsă ici-colo de razele soarelui, ferită sub frunzele stejarilor, șerpuiește printre gospodăriile zăicoienilor până când se unește cu vadul pârâului Plosca. Născută din dealul Măgura, primește de la răsărit pârâiașul Adâncata. Din întunericul pădurii Viului răsare alt fir de apă, care se pierde în trupul pârâului. Pe valea Ploscuței, către miazănoapte de la locul numit Gura Scroafei, unde alt izvor se strecoară prin pădurea deasă și este înghițit de pârâul Ploscuța, se întind casele diaconilor. Trei la număr, slujitori în biserica de lemn a satului Zăicoi. Cum se termină satul și ultima casă a zăicoienilor este paralelă cu Vâlceaua Peilor, începe cătunul Duțulești. Acesta are câteva case răsfirate până în Vâlceaua lui Iepure, de unde încep satele Hălăngești, Rădinești și Obârșia. În partea

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

de răsărit a văii udată de Plosca, pe platoul de sub coasta dealului Ceptura, nu departe de gura văii Negovanului, se află satul Negovanu. Casele din lemn, cu temeliile de cărămidă sunt așezate de jur împrejurul bisericii. Turla înnegrită se înalță cu mult deasupra acoperișurilor. În fața bisericii, la zece pași de gard, sub câțiva plopi, stă la umbră o ciutură cu apă dulce și rece. La răsărit, pădurea bătrână din fundul văii Negovanului și către apus zăvoiul pârăului Plosca ascund satul în spatele zidului verde. Toți locuitorii acestor sate sunt moșneni din tată în fiu, oameni cu suflet simplu și curat. De sute de ani duc aceeași viață, cu un mic univers închis între hotarele satului. Suferințele și greutățile i-au făcut să exprime cele mai simple, dar profunde, sentimente de fericire. Bărbații sunt mici de statură, cu părul negru ori castaniu închis, iuți la mânie, orgolioși și harnici. Își împart îmbucătura cu cel care merită, dar să-i ferească Dumnezeu de mânia lor, că-i aprigă ca focul. Femeile sunt frumoase, cu uitături viclene, sprintene, rele de gură, drăgăstoase și plăcute prin simplitatea moștenită. Până să le apară mustățile băieților și sub cămăși să se zărească sânii fetelor, parcă soarele le-a pictat părul, căci toți sunt blonzi ca spicul grâului. Casele mici, în mare parte au doar două încăperi, construite din bârne de stejar încheiate în cruce. Pereții atât înăuntru, dar și afară sunt cercuiți cu surcele, încărcați cu argilă, tencuiți și văruiți. Prispa susținută de trei stâlpi groși se află în față

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

de-a lungul odăilor. Acoperișul stă și deasupra tindei, îmbrăcat cu blăni din stejar subțire și bătute în cuie de lemn. Au o singură intrare, ușile sunt trainice, din stejar gros, prinse în balamale de fier scobite în pragul de jos și de sus. Toate casele sunt așezate cu fața către miazăzi, la apus și la răsărit se văd fânăriile încărcate cu fân în partea de sus, sub fânării fiind grajdurile vitelor. Curțile le sunt pline de păsări gălăgioase, cocoțate prin te miri ce locuri, cotcodăcind cât este ziua de lungă. În spatele curților, departe de nasul țăranilor, sunt cotețele porcilor. Oamenii ascunși printre dealurile împădurite, departe de orașele Olteniei, și-au păstrat tradițiile, graiul și credința, așa cum le-au moștenit din străbuni, formând o boltă a spiritului gorjan, acolo la răscruce de județe.

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

Căldura

Frunzele au înțepenit, insectele bâzâie deasupra pământului încins, soarele arde fără milă încremenind piscul dealului Muierii. Aerul fierbinte atinge ceafa tânărului întins sub părul scorburos. Ține ochii întredeschiși, urmărind în depărtare brâul de copaci, în spatele căruia se ascunde valea Peșanei. Iapa lăsată liberă, biciuiește din coadă, lovește copitele de pământ fără putință să gonească muștele păcătoase. Transpirat, plin de praf, însetat, așteaptă ca un animal de pradă. Rupe un fir de iarbă, îl răsucește peste degetul arătător, strângând pumnul cu putere. La miazănoapte, ridicată lângă marginea pădurii Șosa, o movilă plină de mărăcini atrage atenția omului aflat la pândă. În umbra ridicăturii de pământ observă o altă umbră mai închisă la culoare. Întinde mâna, apucă strâns pușca și ochește, detunătura sperie păsările spărgând liniștea dealurilor uscate. Se ridică greoi, gonește un tăun cu palma, uitându-se în depărtare la cerul fără nori. Abia simțit, o creangă îi atinge spatele transpirat. Își întinde

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

oasele, ațintește orizontul cu ochii săi negri, fluieră scurt de trei ori, chemându-și iapa. Animalul nechează și forăie înainte să vină la stăpânul ei. Șaua este pusă peste o pătură aspră din lână, prinsă în două chingi late pe sub burtă. Iapa șargă se amestecă în culoarea gălbuie a ierbii. Tânărul se saltă sprinten pe spatele iepei, fluieră scurt pornind în galop prin iarba arsă de soare. Printre mărăcinii de lângă movilă se zărește viezurele împușcat. Mulțumit, sare pe pământul crăpat, lasă iapa în voia ei, se apucă să belească stârvul. Blana nu o are frumoasă, firele sunt tocite și pline de ciulini. Bursucul este bătrân, dinții îi sunt sparți, trupul îl are plin de răni nevindecate. Șterge cuțitul în iarbă, atârnă blana între mărăcini, privește cerul albastru. Este un bărbat destul de înalt pentru locuitorii acestei zone, tuns scurt, cu părul de culoarea tăciunelui, cunoscut cu numele de Dumitru Serdaru, îmbrăcat simplu cu cioareci albi, cămașă țesută din fir de cânepă și brâu roșu din lână și este încălțat cu opinci, chiar dacă în această perioadă a anului marea majoritate umblă desculți. În partea stângă a brâului, legată de un șnur împletit, se vede o teacă argintie, în care se ascunde un cuțit cu mâner din corn de căprior. Rezemat în țeava puștii, se uită peste valea Peșanei la casele cocoțate în creasta dealului Mecea. Câteva zile în urmă a cumpărat doi boi de la Miron Zbârlea, om vestit în cătunul la care privește acum. Se aud vreascuri trosnind în pădurea Șosa, lighioanele caută răcoarea

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

stejarilor. Coroanele mari, frunzele dese, crengile groase nu mai au puterea să oprească fierbințeala soarelui. Păsările au tăcut, vântul nu vrea să sufle neam, tufele de măceș au îngălbenit lovite de razele fierbinți venite cu mult înaintea lunii lui cuptor. După coacerea cireșelor de mai, bunul Dumnezeu nu a vrut să mai trimită niciun petec de nor care să arunce asupra pământului măcar o singură picătură de ploaie. Strânge pielea sul, o leagă cu două curele din in și o așază în spatele șeii. Merge la pas trăgând încet iapa după el, se duce către apus, coboară puțin până ajunge în marginea pădurii Negovanului, de acolo apucă o potecă, pornește către miazănoapte oprindu-se în dreptul Curăturilor. Mângâie iapa pe spate, îi vorbește cu blândețe, ca un părinte:

— Of, fata tatii, știu că-ți este sete, rabdă încă o țâră, acuș ajungem la fântâna din valea Negovanu!

Arborii aruncă umbre sfâșiate peste pământul crăpat. Pădurea coboară printre ududoaiele secate, pline de frunze uscate și vreascuri rupte de vânturile iernii. Mușchiul prins de trunchiurile stejarilor a căpătat o culoare ruginie. În văile adânci, unde soarele atinge cu greu pământul se zăresc urmele mistreților în căutarea locurilor umede și răcoroase. Ajuns în piscul Curăturilor, apucă cărarea ce șerpuiește printre trunchiurile groase, trece pe lângă o troiță înclinată, intră în umbra pădurii. Poteca se continuă în meandre largi, până aproape de o râpă galbenă arsă de soarele nimicitor. De acolo, bărbatul urcă puțin și pătrunde